

Commentaar van Prof. Jan Van Damme op onderzoeksrapport 'Vroege schoolverlaters in Vlaanderen'

We geven enige commentaar bij de toename van het percentage voortijdige schoolverlaters en bij het lage percentage jongens dat succesvol het algemeen secundair onderwijs afrondt.

In het kader van het pact van Vilvoorde (2002) heeft de Vlaamse regering zich voorgenomen het percentage jongeren dat zonder diploma het secundair onderwijs verlaat, tegen 2010 met de helft te verminderen. Nu staat vast dat dit percentage minstens tot 2007 niet gedaald maar systematisch gestegen is.

Over de oorzaken daarvan is weinig onderzoek gedaan en is dus weinig bekend. Vermoedelijk spelen daarbij vele factoren een rol waaronder een toename van de vroegtijdige vertraging in de schoolloopbaan (reeds in het kleuteronderwijs neemt de schoolse vertraging toe en ook de toename van leerlingen in het buitengewoon lager onderwijs is groot), een toename van het percentage jongeren met een andere thuistaal, een vermoedelijke afname van het schools engagement bij jongeren, in het bijzonder bij jongens, enz.

Potentieel relevante beleidsmaatregelen zijn slechts relatief recent genomen en het is nog onduidelijk of die een positief effect hebben. Wel mag verwacht worden dat de economische crisis leidt tot een toename van de jeugdwerkloosheid; wellicht zorgt die ervoor dat meer jongeren op school blijven tot ze een diploma behaald hebben.

Een opvallende vaststelling is dat het percentage jongens dat op 22-jarige leeftijd succesvol algemeen secundair onderwijs afgerond heeft, systematisch daalt (zie Figuur 1). Dit wordt grotendeels gecompenseerd door een toename van het percentage jongens dat succesvol technisch secundair onderwijs afrondt.

Onze eerste indruk was dat die verandering mede bevorderd was door het onderwijsbeleid. Door de toenmalige minister van onderwijs (de heer L. Vandenbossche) werd de tweede graad algemeen secundair onderwijs in 1998 immers hervormd, met de bedoeling "de lat een beetje hoger te leggen". De afname van ASO-diploma's bij de jongens was echter al vooraf bezig. En uit tabel 1 blijkt zelfs dat sedert enkele jaren het percentage jongens dat op 18- of 19-jarige leeftijd een

diploma in het ASO behaalt, een stijgende trend vertoont. Dit suggereert dat een beleid dat erop gericht was ons algemeen secundair onderwijs selectiever te maken, het in feite aantrekkelijker gemaakt heeft.

In elk geval is er een zeer groot verschil tussen het percentage meisjes en het percentage jongens dat succesvol algemeen secundair onderwijs afrondt: 40% van de meisjes en slechts 28% van de jongens (zie tabel 1 en 2; figuur 1 en 2 hierbij).

Vroegtijdig schoolverlaten roept bij sommigen het beeld op van fenomenen zoals hoog mikken en het zogenaamde watervalstelsel. Uit onderzoek is echter vooral gebleken dat een relatief definitieve keuze tussen onderwijsvormen op de leeftijd van 13 à 14 jaar voor veel jongeren te vroeg komt. Zo'n vroege keuze leidt in veel gevallen tot keuzes die, achteraf bekeken, niet goed waren.

Zoals bekend stelde de z.g. commissie Monard (in haar voorstel voor de hervorming van het secundair onderwijs) voor de keuze tussen onderwijsvormen te vervangen door een keuze tussen belangstellingsgebieden. Al klinkt dit aantrekkelijk, het is zeer twijfelachtig of zo'n keuze op dezelfde jonge leeftijd beter zal verlopen. Zeer waarschijnlijk is het meer gemeenschappelijk maken van een tweede graad die algemeen, technisch en kunstonderwijs omvat, gevolgd door een keuze op 15 à 16-jarige leeftijd, een meer beloftevolle maatregel. Maar wellicht zal zo'n maatregel evenmin volstaan om het percentage voortijdige schoolverlaters sterk te verminderen. Daartoe zal vooral noodzakelijk zijn dat ons basisonderwijs erin slaagt meer kinderen tot een goede beheersing van de basisleerstof te brengen, zodat de school voor meer jongeren een aangename succeservaring wordt.

Jan Van Damme

e-mail: Jan.VanDamme@ped.kuleuven.be
website: <http://www.steunpuntloopbanen.be>

Tabel 1. Aantal diploma's van secundair onderwijs behaald door jongens via het ASO en TSO/KSO, uitgedrukt als percentage van de omvang van hun geboortecohorte

Geboortejaar	ASO		TSO/KSO	
	Tot en met 19-jarige leeftijd	Tot en met 22-jarige leeftijd	Tot en met 19-jarige leeftijd	Tot en met 22-jarige leeftijd
1977	29,8%	31,5%	22,3%	28,4%
1978	29,5%	31,0%	22,9%	28,8%
1979	28,6%	29,9%	23,7%	29,5%
1980	28,6%	29,8%	24,4%	29,7%
1981	28,0%	29,4%	24,3%	29,6%
1982	28,1%	29,2%	24,8%	29,9%
1983	27,4%	28,4%	25,5%	30,3%
1984	26,8%	27,8%	25,2%	30,1%
1985	26,6%	27,5%	25,4%	30,3%
1986	27,0%		25,6%	
1987	27,5%		26,2%	
1988	27,9%		25,7%	

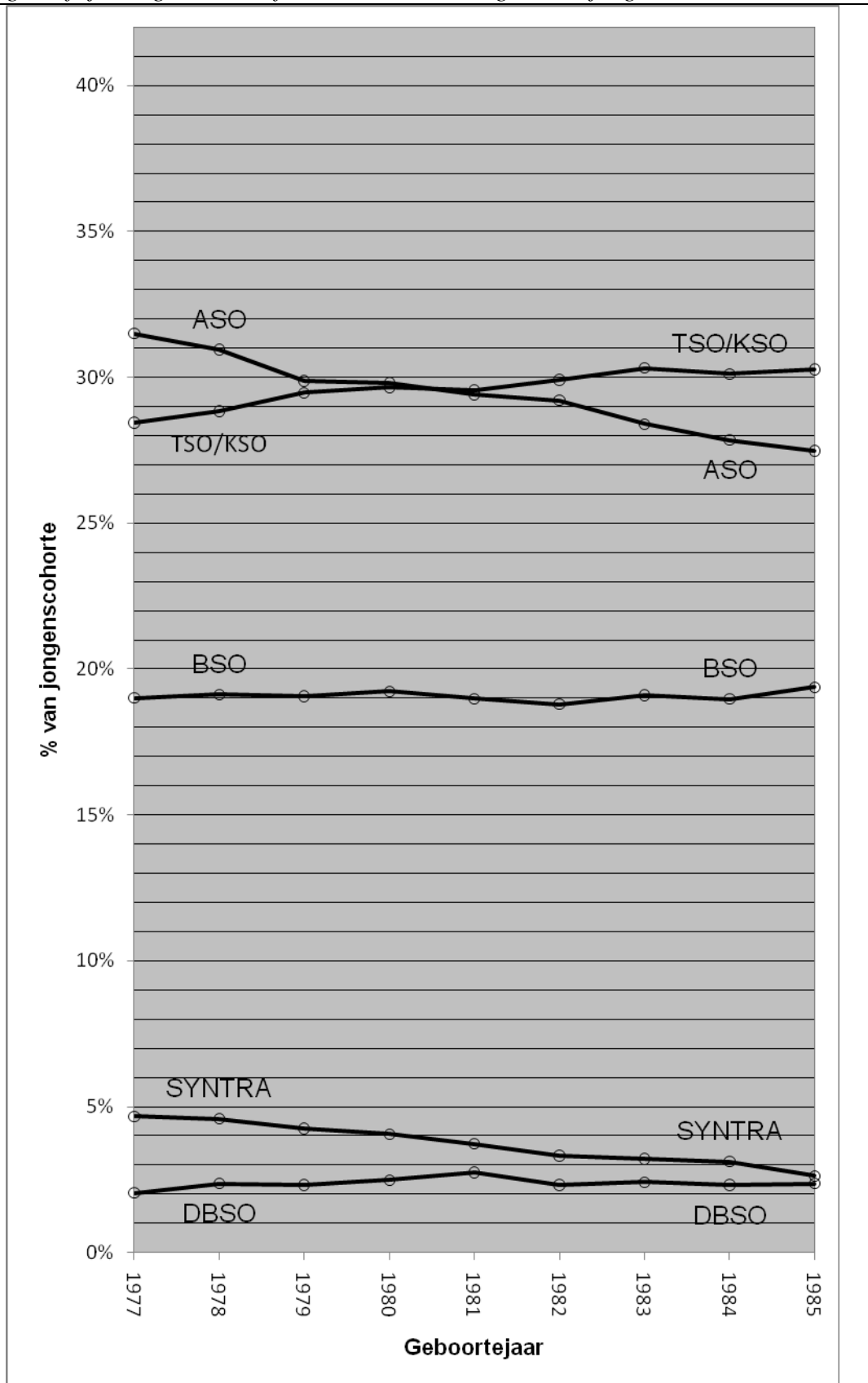
Bron (met bijdrage per leeftijd): Figuur 6 (ASO) en Figuur 14 (TSO/KSO) in rapport SSL/OD1/2009.25.

Tabel 2. Aantal diploma's van secundair onderwijs behaald door meisjes via het ASO en TSO/KSO, uitgedrukt als percentage van de omvang van hun geboortecohorte

Geboortejaar	ASO		TSO/KSO	
	Tot en met 19-jarige leeftijd	Tot en met 22-jarige leeftijd	Tot en met 19-jarige leeftijd	Tot en met 22-jarige leeftijd
1977	39,6%	40,4%	23,2%	26,4%
1978	39,8%	40,5%	23,6%	26,8%
1979	39,8%	40,6%	23,9%	26,6%
1980	40,5%	41,2%	23,5%	26,3%
1981	39,9%	40,6%	24,2%	26,9%
1982	40,3%	40,9%	24,4%	26,9%
1983	40,4%	41,0%	24,0%	26,7%
1984	39,8%	40,5%	24,5%	27,0%
1985	40,0%	40,6%	24,8%	27,3%
1986	39,8%		25,3%	
1987	40,6%		25,0%	
1988	40,3%		25,5%	

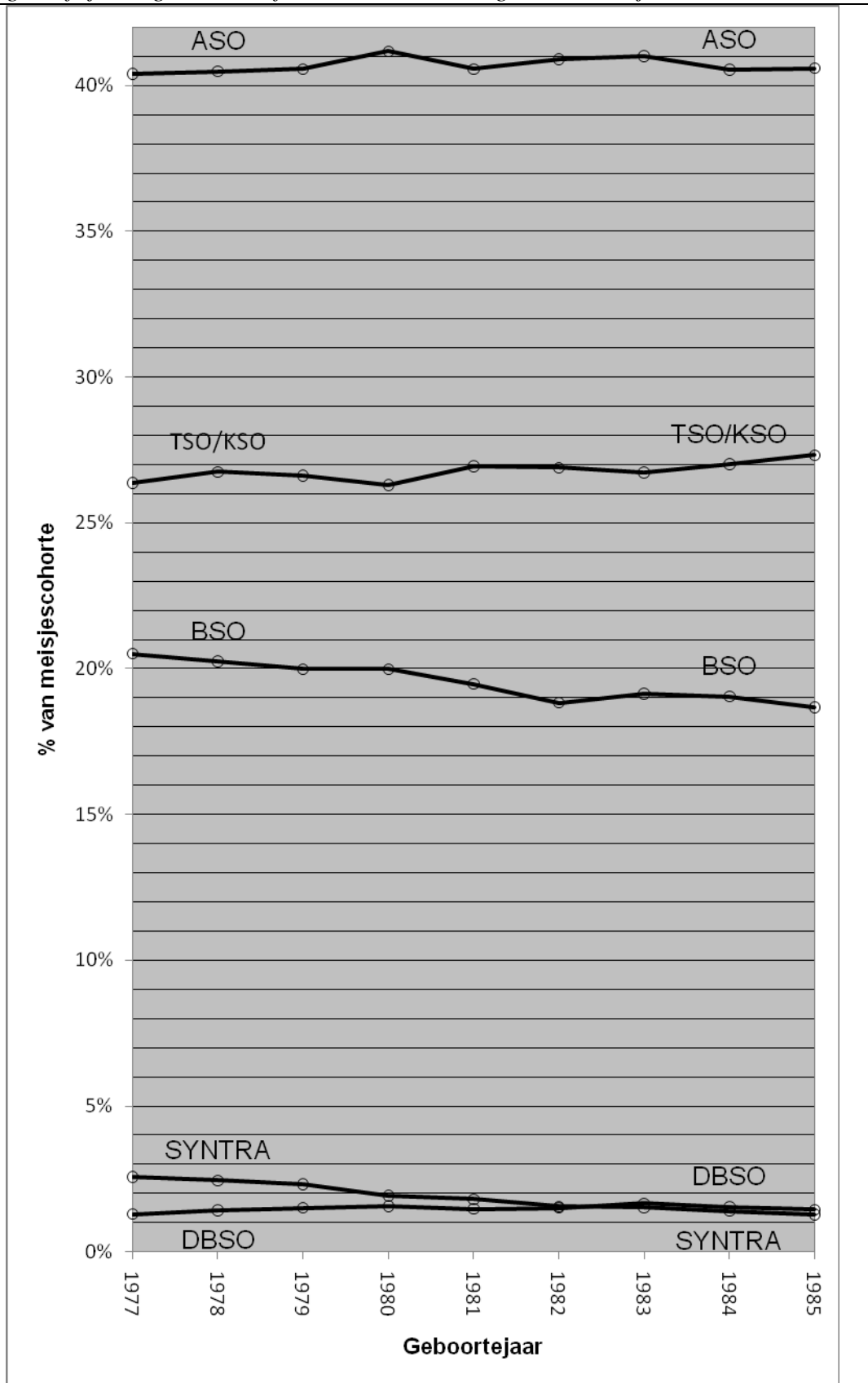
Bron (met bijdrage per leeftijd): Figuur 7 (ASO) en Figuur 15 (TSO/KSO) in rapport SSL/OD1/2009.25.

Figuur 1. Kwalificaties van jongenscohorten, per soort kwalificatie, situatie op 22-jarige leeftijd; uitgedrukt als fractie van de omvang van de jongenscohort

Rapport SSL/OD1.2009.25, Fig. 102.

Figuur 2. Kwalificaties van meisjescohorten, per soort kwalificatie, situatie op 22-jarige leeftijd; uitgedrukt als fractie van de omvang van de meisjescohort

Rapport SSL/OD1.2009.25, Fig. 103.